

HOTBEDÖMNING OM IMMATERIALRÄTTSBROTT 2022

mars 2022

SAMMANFATTNING

Den gemensamma hotbedömningen för EUIPO/Europol är en strategisk rapport som uppdaterar beslutsfattare, yrkesverksamma, företag och allmänheten om det hot som Europeiska unionen (EU) står inför när det gäller immaterialrättsbrott.

Förfalskade och piratkopierade varor i EU har ett uppskattat värde på upp till 119 miljarder euro, vilket motsvarar upp till 5,8 procent av importen (1). Det totala antalet förfalskade varor som upptäcks av tullmyndigheterna vid EU:s gräns och på den inre marknaden har minskat sedan 2019. Omkring 66 miljoner föremål kvarhölls 2020, jämfört med 76 miljoner 2019. Covid-19-krisen påverkade resultaten när det gäller beslag för 2020, med minskad handel under pandemins första månader, färre varor som passerade gränserna och ytterligare svårigheter för tillsynsmyndigheterna att tillämpa de vanliga kontrollerna.

Covid-19-pandemin har också stimulerat den kriminella ekonomin. Immaterialrättsbrott, såsom tillverkning och distribution av förfalskade varor, har ökat kraftigt under denna period.

Förfalskarna använder ofta komplicerade handelsvägar för att transportera sina varor från produktionslandet till avsättningsmarknaderna. Även om frakten av förfalskade varor till EU i stor utsträckning sker i bulk med godstransport har användning av tjänsterna för expresstransport på senare år ökat kraftigt, i synnerhet via små paket. Denna betydande ökning beror på tillväxten av marknadsplatser online.

De kriminella nätverk som organiserar import av förfalskade varor till EU är huvudsakligen baserade utanför EU, där den största delen av tillverkning av de förfalskade varorna äger rum. EU-baserade kriminella nätverk ansvarar för distributionen av dessa importerade förfalskade varor och, i vissa fall, för att driva anläggningar som monterar halvfabrikat.

Den ökande importen av förfalskade förpackningsmaterial och halvfabrikat till EU visar tydligt på förekomsten av olagliga tillverkningsanläggningar inom EU. Produktionsanläggningar har upptäckts i många medlemsstater och omfattar laboratorier som tillverkar förfalskade läkemedel, fabriker som märker förfalskade kläder och lyxvaror, produktions- och ompackningsanläggningar för olagliga bekämpningsmedel och cigaretter, fabriker som fyller på både äkta och falska tomma flaskor med alkoholhaltiga drycker och hemliga fabriker som förpackar om falska parfymer.

I likhet med många andra brottsliga verksamheter är förfalskningar nu i hög grad beroende av det digitala området för att köpa in komponenter och distribuera produkter (både materiella och immateriella) till konsumenter via onlineplattformar, sociala medier och meddelandetjänster.

Brottslingarna förlitar sig på falska handlingar för att importera och transportera olagliga varor. Missbruk av lagliga affärsstrukturer, såsom detaljhandelskanaler, för att underlätta rörligheten för varor och tvätta olagliga vinster, är en väsentlig del av handeln med förfalskade varor.

Förfalskare siktar alltmer in sig på såväl lyxartiklar som ett brett utbud av dagligvaror.

Kläder, accessoarer och lyxvaror tillhör fortfarande de populäraste produktkategorierna för förfalskning. Sådana förfalskade varor säljs fortfarande ofta på fysiska marknader och i butiker.

Elektroniska/elektriska produkter, mobiltelefoner och komponenter påverkas i allt högre grad av intrång i immaterialrätten. Några av de mest efterfrågade elektroniska produkterna riskerar att förfalskas och marknadsföras på marknadsplatser online, även innan de äkta produkterna är tillgängliga för försäljning. Förfalskare kan försöka utnyttja den växande globala bristen på halvledarchips genom att föra in förfalskade halvledare såsom dioder på marknaden.

Livsmedel och drycker är populära bland förfalskare och utgör ett allvarligt hot mot konsumenterna. Produktionen av olagliga livsmedel, särskilt drycker, blir alltmer professionell och sofistikerad. Vissa förfalskare använder en övergripande affärsmodell som omfattar hela leverans- och distributionskedjan. Brottslingar förfalskar eller manipulerar alla typer av livsmedelsprodukter och vilseleder konsumenterna genom att ändra etiketter och tillverkningsprocesser samt genom falska påståenden om geografiskt ursprung och/eller genom att byta ut produkter.

Förfalskade parfyer och kosmetiska produkter upptäcks i EU, både som bruksfärdiga produkter och som produktkomponenter som används för att skapa de slutliga förfalskade produkterna i olagliga EU-laboratorier. Förfalskare fortsätter att producera dagligvaror, däribland schampo, tandkräm, kosmetika samt tvätt- och rengöringsmedel. Den ökade försäljningen av förfalskade varor online är en trend som fortsätter.

Bekämpningsmedel eliminerar skadegörare i eller på växter. Handeln med olagliga bekämpningsmedel är fortfarande ett brott med låg risk och hög vinst för förövarna. Den styrs av en hög efterfrågan på olagliga produkter och ett system som endast ådömer låga påföljder mot förövarna. Denna handel ger en betydande avkastning på en låg inledande investering.

Förfalskade läkemedel härrör till stor del fortfarande från länder utanför EU, men de kan också tillverkas i olagliga laboratorier inom EU. Distributionen av förfalskade läkemedel har nästan helt övergått från fysiska marknader till marknadsplatser online, inklusive särskilda plattformar, såsom nätapotek, och allmänt använda plattformar för sociala medier. Kriminella grupper förfalskar allt fler läkemedel. Brottslingarna fortsätter att utnyttja de möjligheter som uppstår på grund av covid-19-pandemin.

Piratkopiering är numera nästan uteslutande ett digitalt brott. Konsumenternas preferenser för medieanvändning har övergått till strömningstjänster för åtkomst till digitalt innehåll via en rad olika applikationer och plattformar. De inblandade brottslingarna är skickliga på att använda avancerade tekniska motåtgärder. I vissa fall är piratkopiering av digitalt innehåll kopplat till annan IT-brottslighet såsom kryptokapning eller distribution av sabotageprogram.

Tobaksvaror hör till de vanligaste förfalskade varorna. Kriminella nätverk har kunnat upprätthålla en kriminell affärsmodell genom att inrätta moderna och professionella produktionsanläggningar som ligger närmare deras avsättningsmarknader. Även om tobakskonsumtionen i EU har minskat under de senaste åren är marknadsandelen för olagliga tobaksvaror som konsumeras fortfarande hög.

Leksaker som inkräktar på immateriella rättigheter upptäcks och beslagtogs ofta både i och vid införsel till EU. De uppfyller inte hälso- och säkerhetsreglerna samt utsätter barn för allvarliga säkerhetsrisker. Myndigheterna noterar vanligtvis en ökning av antalet beslag före och under högtider.

Immaterialrättsbrott har betydande ekonomiska konsekvenser, både för den offentliga och den privata sektorn. Förfalskade varor kan dessutom allvarligt påverka konsumenters hälsa och säkerhet och kan även inverka negativt på miljön.

DEN VIKTIGASTE UTVECKLINGEN

- Immaterialrättsbrott utgör fortfarande ett betydande hot mot konsumenternas hälsa och säkerhet. Dessutom påverkar de EU:s ekonomi negativt, genom förfalskade och piratkopierade varor till ett värde av 119 miljarder euro som importerades till EU 2019, vilket motsvarar upp till 5,8 procent av EU:s import. Detta är särskilt oroande eftersom EU strävar efter att övergå till en ekonomisk återhämtning efter pandemin.
- De flesta förfalskade varor som distribueras i EU tillverkas utanför EU, men det finns tecken på att tillverkningen av förfalskade och undermåliga varor i allt högre grad sker inom EU. De ofta förekommande beslagen av förfalskade förpackningsmaterial och halvfabrikat vid införseln till EU visar tydligt på förekomsten av tillverkningsanläggningar i EU – vissa för delvis montering och andra som utför fullständiga produktionscykler.
- Covid-19-pandemin har inneburit nya affärsmöjligheter för distribution av förfalskade och undermåliga varor. Kriminella nätverk som är inblandade i immaterialrättsbrott har varit mycket flexibla när det gäller att anpassa sin affärsmodell genom att flytta produktfokus och marknadsföring.
- I likhet med många andra brottsliga verksamheter är förfalskningar nu i hög grad beroende av det digitala området för att köpa in komponenter och distribuera sina produkter (både materiella och immateriella) till konsumenter via onlineplattformar, sociala medier och meddelandetjänster. Covid-19-pandemin har ytterligare förstärkt denna utveckling.
- Även om kunskapen om den finansiella dimensionen av verksamheten för förfalskning i EU fortfarande till stor del är bristfällig finns det belegg för att förfalskare tvättar sina intäkter med hjälp av både traditionella och mer sofistikerade system som använder teknik, handelsbaserad penningtvätt och offshore-jurisdiktioner.

- De kriminella nätverk som organiserar import och distribution av förfalskade varor i EU tros vara baserade utanför EU, där den största delen av tillverkningen av förfalskade varor äger rum. EU-baserade kriminella nätverk distribuerar importerade förfalskade varor och driver i vissa fall anläggningar som monterar halvfabrikat.
- Kläder och accessoarer till kläder marknadsförs via direktströmning, videoklipp och sponsrad reklam på sociala medier och vänder sig till kunderna med vilseledande erbjudanden om rabatter eller märkesprodukter till lågpris.
- Förfalskare utnyttjar den globala bristen på halvledarchips. Mobiltelefoner, deras tillbehör och komponenter är bland de varor som berörs mest av intrång i immaterialrätten när det gäller formgivning och varumärken.
- Produktionen av olagliga livsmedel, särskilt drycker, blir alltmer professionell och sofistikerad. Vissa förfalskare använder en övergripande affärsmodell som omfattar hela leverans- och distributionskedjan. Överträdelser av skyddade geografiska beteckningar omfattar ett brett spektrum av produkter och rapporteras fortfarande i stor utsträckning.
- Intrång i immaterialrätten när det gäller parfym och kosmetika avser produktionen av dagligvaror, främst schampo, tandkräm, kosmetika samt tvätt- och rengöringsmedel.
- Handeln med olagliga bekämpningsmedel är fortfarande ett brott med låg risk och hög vinst för förövarna, och styrs av hög efterfrågan på olagliga produkter och låga påföljder för förövarna, vilket ger betydande vinster för en låg inledande investering.
- Produktionen av olagliga läkemedel sker nu ofta i olagliga laboratorier inom EU. Dessa är svåra att upptäcka och de levereras till flera distributörer. Dessa produkter kommer dock till stor del från länder utanför EU.
- Webbplatser som olagligt distribuerar audiovisuellt innehåll finns på servrar i Europa, Asien och Mellanöstern. De inblandade brottslingarna är skickliga på att använda avancerade tekniska motåtgärder. I vissa fall är piratkopiering av digitalt innehåll kopplat till annan IT-brottslighet såsom kryptokapning eller distribution av sabotageprogram. Pirater utnyttjar ny teknik för att dölja digitala spår och använder proxytjänster för att skapa motståndskraftiga värdenätverk. Närvaron online under covid-19-pandemin ledde till ett ökat utbud av strömningsenheter av hög kvalitet och en mängd erbjudanden om olika olagliga innehåll.
- Kriminella nätverk som sysslar med olaglig produktion kan upprätthålla en kriminell affärsmodell genom att inrätta moderna och professionella produktionsanläggningar som ligger närmare avsättningsmarknaderna.

EFFEKTEN AV IMMATERIALRÄTTSBROTT I EU

Immaterialrättsbrott påverkar ekonomin, miljön och EU-medborgarnas hälsa och säkerhet negativt.

I en färsk studie som genomfördes av EUIPO och OECD har man uppskattat att förfalskade och piratkopierade varor till ett värde av 119 miljarder euro importerades till EU 2019, vilket motsvarar upp till 5,8 procent av EU:s import (2).

De flesta företag vars immateriella rättigheter kränks av förfalskare är belägna i länder med mycket innovativa ekonomier. Nästan 39 procent av de tullbeslag som genomfördes 2017–2019 gällde produkter som gjorde intrång i immateriella rättigheter tillhörande amerikanska innehavare, följt av rättigheter tillhörande innehavare från EU-länderna Frankrike (18 procent), Tyskland (16 procent) och Italien (9,8 procent) (3).

I en rad sektorsstudier har EUIPO uppskattat att den, till följd av förfalskning, förlorade försäljningen uppgick till mer än 83 miljarder euro per år, under perioden 2013–2017. Detta motsvarar beräknade förluster på 15 miljarder euro i skatteintäkter (4) och på totalt 671 000 arbetstillfällen.

Immaterialrättsbrott skadar lagliga producenters anseende, samtidigt som de skadar rättvis produktion och snedvrider konkurrensen på marknaden. Dessutom minskar vissa immaterialrättsbrott, såsom läkemedelsbrottslighet, de tillgängliga medlen för forskning och offentliga innovationer (5).

Immaterialrättsbrott utgör ett betydande hot mot konsumenternas hälsa och säkerhet i EU, särskilt sådana som inbegriper förfalskade och falska läkemedel, livsmedel och drycker, kosmetika, elektriska hushållsartiklar och leksaker. Dessa produktkategorier stod för mer än 15 procent av den totala mängden artiklar som beslagtogs vid EU:s yttre gräns (6).

Förfalskade läkemedel och sanitetsprodukter kan allvarligt skada konsumenternas hälsa. De produceras ofta under ohygieniska förhållanden, av okvalificerad personal och kan innehålla höga halter av giftiga ämnen, fel aktiva beståndsdelar, fel mängder eller inga aktiva beståndsdelar alls. Covid-19-pandemin har lett till att produktionen av och handeln med vissa olagliga och förfalskade läkemedel och sanitetsprodukter (7) har ökat och ytterligare förvärrat hotet från immaterialrättsbrott.

Förfalskning av livsmedel och drycker är också ett stort problem. Förfalskade produkter är till största delen av undermålig kvalitet och kan innehålla farliga material. Brottslingar förfalskar ett stort antal både lyxlivsmedel och vanliga livsmedel, förutsatt att de är lönsamma (8).

Förfalskade och falska leksaker, elektronisk utrustning och fordonsdelar utgör också ett hot mot människors hälsa och säkerhet. Falska leksaker omfattas inte av de strikta säkerhetstester som krävs enligt lag och har inga varningar eller råd på förpackningen. Olagliga elektroniska produkter, såsom digitalboxar, medför risk för överhettning och elektriska fel. Felaktigheter, till exempel dåliga uttagsanslutningar, kan orsaka bränder.

Förfalskade och undermåliga bekämpningsmedel utgör ett betydande och växande hot mot EU:s miljöskydd, eftersom dessa produkter kraftigt kan förorena jordbruksmark, livsmedel som odlas på den, luft och vatten under en lång period. Det finns ytterligare risker i samband med felaktig lagring och olämpligt omhändertagande av kemiska produkter (9), såsom olagliga bekämpningsmedel och läkemedel. Immaterialrättsbrott utgör en stor risk för miljön, för människors hälsa och säkerhet samt för den lagliga ekonomin.

REFERENSER

(1) EUIPO OECD, 2021, "Global Trade in Fakes – A worrying threat, 2021", tillgänglig på <https://www.oecd.org/publications/global-trade-in-fakes-74c81154-en.htm>.

(2) EUIPO OECD, 2021, "Global Trade in Fakes – A worrying threat, 2021", tillgänglig på <https://www.oecd.org/publications/global-trade-in-fakes-74c81154-en.htm>.

(3) EUIPO OECD, 2021, "Global Trade in Fakes – A worrying threat, 2021", tillgänglig på <https://www.oecd.org/publications/global-trade-in-fakes-74c81154-en.htm>.

(4) EUIPO, 2020, "2020 Status Report on IP Infringement: why IP rights are important, IPR infringement and the fight against counterfeiting and piracy", tillgänglig på <https://euipo.europa.eu/ohimportal/web/observatory/status-reports-on-ip-infringement>.

(5) Europol, 2021, "European Serious and Organised Crime Threat Assessment (EU SOCTA), 2021", tillgänglig på <https://www.europol.europa.eu/socta-report>.

(6) Europeiska kommissionen, 2020, "Report on the EU customs enforcement of intellectual property rights- Results at the EU border, 2019", tillgänglig på https://ec.europa.eu/taxation_customs/intellectual-property-rights-facts-and-figures_en.

(7) Europol, 2021, "European Serious and Organised Crime Threat Assessment (EU SOCTA), 2021", tillgänglig på <https://www.europol.europa.eu/socta-report>.

(8) Interpol – Europol, 2021, "OPSON IX Analysis Report", tillgänglig på <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/operation-opson-ix-%E2%80%93-analysis-report>.

(9) OECD och EUIPO, 2020, "Trade in counterfeit pharmaceutical products", tillgänglig på <http://www.oecd.org/gov/trade-in-counterfeit-pharmaceutical-products-a7c7e054-en.htm>.

HOTBEDÖMNING OM IMMATERIALRÄTTSBROTT 2022